

VÝROČNÁ SPRÁVA O ČINNOSTI SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO ARCHÍVU ZA ROK 2023

Slovenský národný archív (ďalej tiež SNA) je zariadením sekcie verejnej správy MV SR (ďalej tiež SVS) zriadeným na plnenie úloh štátnej správy na úseku archívov a registratúr. Podľa zákona č. 395/2002 je štátnym ústredným archívom SR, na čele ktorého stojí riaditeľ. SNA je pri výkone svojich odborných činností riadený odborom archívov a registratúr MV SR (ďalej tiež OAR).

Riadenie

Personálna situácia v oblasti riadenia sa v roku 2023 dočasne stabilizovala, keď vedenie oddelenia spracúvania archívnych dokumentov 2 (ďalej tiež OSAD2) počas materskej dovolenky vedúcej naďalej úspešne zvládal poverený zástupca. Aj v ostatných oddeleniach bola počas roku situácia vedenia na veľmi dobrej úrovni. Až v závere roku ohlásila svoj odchod do dôchodku k 31. 12. 2023 vedúca oddelenia ochrany archívnych dokumentov (ďalej tiež OOAD) Alena Maková. SNA bezodkladne požiadala osobný úrad o realizáciu výberového konania, keďže v prípade OOAD je funkcia vedúceho jediným miestom zaradeným v štátnej službe (výberové konanie prebehlo úspešne v priebehu mesiaca januára).

Aj vďaka uvedenej stabilite na miestach vedúcich oddelení sa po väčšinu roku darilo úspešne zabezpečiť riadny chod a plnenie všetkých základných úloh archívu.

Samostatnou previerkou organizačnej a riadiacej činnosti vedúceho oddelenia Slovenského banského archívu (ďalej tiež SBA) bolo zvládnutie situácie v priebehu devastačného požiaru centra Banskej Štiavnice (ďalej tiež BŠ), keď sa aj vďaka jeho pohotovému zásahu podarilo zabrániť prieniku požiaru priamo do vnútra budovy archívu.

Ťažká skúška oddelenia SBA a jeho vedúceho. Foto: SBA.

I IMV SR

Schopnosti vedúceho špecializovaného pracoviska následne preverili aj celoročné práce na opravách poškodenej budovy. Značná časť riadiacej a organizačnej činnosti úsilia SBA a OOAD bola počas celého roku venovaná aj následnému zabezpečeniu ochrany, ošetrovaniu, prevozom, dezinfekcii a sterilizácii poškodených dokumentov.

V priebehu roka sa v SNA konalo 12 štandardných pracovných porád vedenia (1x mesačne). V SBA to bolo osem porád, v rámci ktorých sa okrem aktuálnych pracovných úloh riešila predovšetkým situácia archívu po požiari a počas rekonštrukcie budovy.

Personálny stav

V priebehu roka 2023 odišli do dôchodku traja zamestnanci, vrátane dlhoročnej knihovníčky p. Eleonóry Dobruckej, a opäť odišli aj ďalšie dve zapracované, mladé zamestnankyne z OSAD2 a SBA. I keď sa čiastočne darilo prostredníctvom výberových konaní (štyri zo šiestich voľných miest) na ich miesta získať nových zamestnancov, v závere roka opäť ostali ešte tri miesta neobsadené. Okrem vyššie zmienenej vedúcej OOAD ku koncu roka odišla do dôchodku aj niekdajšia dlhoročná vedúca oddelenia služieb verejnosti (ďalej tiež OSV) Mária Šániková. Pracovný pomer končí aj ďalší zamestnanec SBA odchádzajúci do ŠATT, za ktorého by mala výmenou nastúpiť z materskej dovolenky vracajúca sa zamestnankyňa tohto archívu, a ku koncu roka odišla aj ďalšia iba rok pôsobiaca zamestnankyňa SBA. Spolu s viacerými dlhodobými PN tak bola personálna situácia v roku 2023 pomerne zložitá, keďže došlo k viacerým generačným výmenám a v dôsledku tejto skutočnosti bolo nevyhnutné začať viacerých nových zamestnancov, často prichádzajúcich priamo zo školy.

Počet materských dovolení sa v roku 2023 mierne znížil na tri návratom jednej pracovníčky OSAD1. Aj keď sa celkový systemizovaný stav SNA nezmenil - počet 64 zamestnancov vrátane špecializovaného pracoviska SBA v BŠ), čoraz väčšie problémy nastávajú s obsadzovaním uvoľnených miest (aj päť neúspešných výberových konaní za rok), keď sa príčinou jednoznačne stávajú platové podmienky. K zlepšeniu situácie neprispievajú ani nedostatočné počty končiacich študentov v posledných rokoch.

Priaznivou skutočnosťou v tomto smere sa tak v uplynulom roku stalo iba resystemizovanie ďalšieho pracovného miesta v OSAD1 jeho preradením z druhej do tretej platovej triedy, avšak ani táto skutočnosť zatiaľ neumožnila obsadiť miesto v ďalšom neúspešnom výberovom konaní.

Predarchívna starostlivosť a evidencia

V roku 2023 bolo naplánovaných 27 kontrol pričom sa nielen podarilo splniť všetky, ale jedna mimoriadna kontrola bola vykonaná navyše. Vykonaných bolo 21 komplexných kontrol registratúr a archívov a 7 následných kontrol, takže celkom bolo zrealizovaných 28 kontrol.

V roku 2023 predložili pôvodcovia registratúr na posúdenie a schválenie takmer o polovicu viac (teda 71) registratúrnych poriadkov a plánov, z ktorých bolo 51 schválených. Časť smerníc na správu registratúry, ktoré neboli schválené, predložili pôvodcovia na

I IMV SR

posúdenie a schválenie až v závere roka a tak boli v štádiu riešenia ešte začiatkom roku 2024 (v roku 2022 bolo predložených 39 smerníc a 24 bolo schválených).

Na posúdenie a schválenie bolo predložených taktiež 7 bádateľských poriadkov pôvodcov s vlastným archívom. Všetky predložené bádateľské poriadky boli schválené.

Vzrástol aj počet predložených návrhov na vyradenie, keď ich do konca roka 2023 bolo predložených celkovo 259. Po tom čo boli u pôvodcov registratúr vykonané prehliadky registratúrnych záznamov im bolo vydaných celkom 233 rozhodnutí o vyradení (v roku 2022 bolo predložených 231 návrhov a vydaných bolo 207 rozhodnutí). Väčšie množstvo návrhov na vyradenie bolo taktiež predložených až koncom roka 2023 a z tohto dôvodu boli prehliadky registratúrnych záznamov realizované a rozhodnutia vydávané až začiatkom roku 2024.

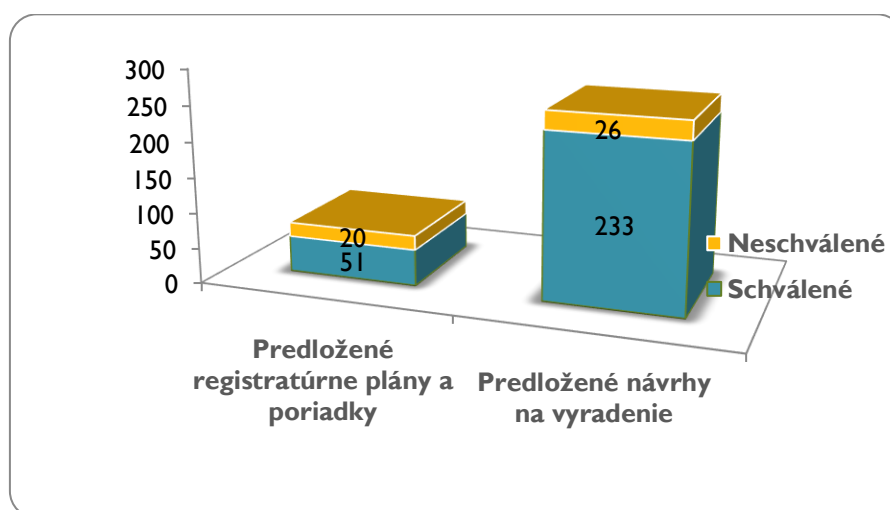
Po vyradovacích konaniach boli zabezpečené aj preberania archívnych dokumentov do archívu. V roku 2023 SNA prevzal archívne dokumenty od 56 pôvodcov v celkovom množstve 161,16 bm (v roku 2022 to bolo od 66 pôvodcov v celkovom množstve 158,75 bm).

Medzi významnejšie prírastky v roku 2023 patrili archívne dokumenty Všeobecnej zdravotnej poisťovne (14,38 bm), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (17,5 bm) či Slovenského vodohospodárskeho podniku (13,38 bm). Archív prevzal darom aj písomnosti Gustáva Husáka (8 bm,) a SBA po zrušení archívu pôvodcu Hornonitrianskych baní Prievidza, a. s., aj prvých 47 bm odštepného závodu Baňa Nováky.

Okrem toho, zamestnanci v priebehu celého roka pôvodcov registratúry metodicky usmerňovali a poskytovali im konzultácie k tvorbe smerníc, vyradovacím konaniam a preberacím konaniam. V roku 2023 zrealizovali aj jedno samostatné školenie k správe registratúry pre zamestnancov Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR.

Do pôsobnosti Slovenského národného archívu patrí v súčasnosti 594 pôvodcov registratúr. Oproti roku 2022 sa ich počet zvýšil o tri nové organizácie.

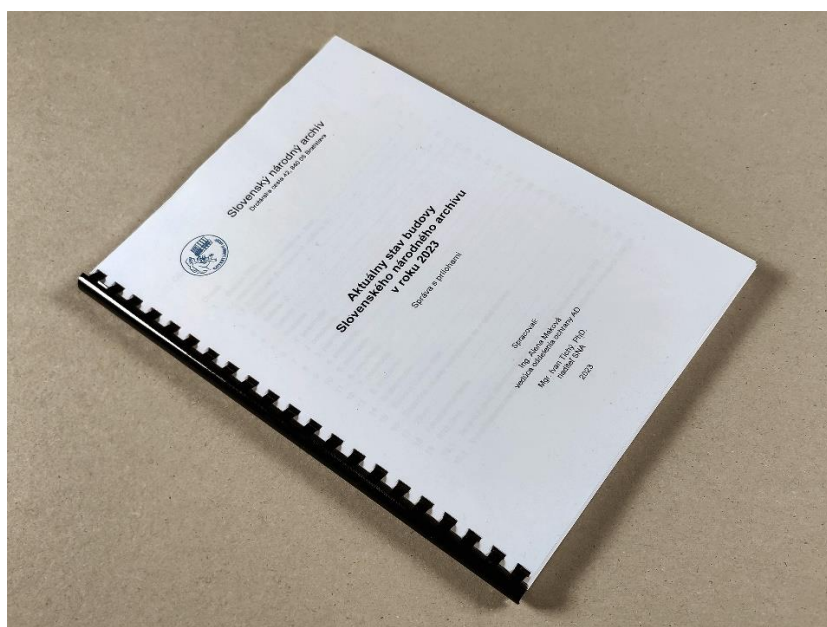
GRAF 1 – Predarchívna starostlivosť v roku 2023. Zdroj: SNA.

Ochrana archívnych dokumentov

Hlavná budova SNA

Azda najvýraznejším organizačným úspechom vedenia SNA a OAR v závere roku 2023 je skutočnosť, že sa podarilo dosiahnuť zaradenie otázky komplexnej rekonštrukcie budovy do programového vyhlásenia novej vlády po parlamentných voľbách. Veríme, že sa k napĺňaniu tejto priority dostane vláda čo najskôr aj napriek neľahkej ekonomickej situácii, keďže napriek snahám a niektorým čiastkovým úspechom, minulý rok nepriniesol žiadne citelné zlepšenie v celkovo nevyhovujúcom stavebno-technickom stave budovy. Na túto postupne zhoršujúcu sa situáciu vedenie SNA otvorene upozornilo, v opätovne aktualizovanej *Správe o stave budovy*, v závere roku odovzdanej novému Generálnemu riaditeľovi SVS MV SR počas jeho návštevy SNA.

Najnovšia správa o aktuálnom stave budovy SNA. Foto: SNA.

Najvýraznejšie poškodenia, ako napríklad netesniace balkóny spôsobujúce zatekanie do viacerých kancelárií, ktoré sa postupne stávajú nepoužiteľnými, boli okrem iného spísané pre Centrum podpory Bratislava (ďalej tiež CP) aj ako podklady pre opravy zahrnuté do plánu verejného obstarávania MV SR na rok 2024. Neustále vlhúcim severozápadným stenám archívnych depotov, v dôsledku ktorých predovšetkým naďalej pretrvávajú nevyhovujúce klimatické podmienky, zaiste nepomohol ani opätovný (za posledných desať rokov už tretí), týždenný úplný výpadok vykurovacieho systému v celej budove. S vysokou pravdepodobnosťou pritom išlo iba o problém údržby systému (po nedávnej redukcii zamestnancov a následnom rozhodnutí Centra podpory, budova nemá vlastného údržbára či kuriča), keďže iba pred tromi rokmi sa vedeniu SNA podarilo presadiť komplexnú výmenu takmer štyridsaťročných vykurovacích kotlov.

IIMV SR

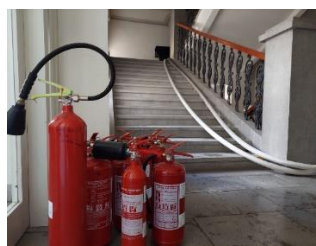
V súvislosti s minuloročným zakúpením meračov teploty a vlhkosti a ich rozmiestnením na všetkých poschodiach oddelenie ochrany archívnych dokumentov pripravilo prvú predbežnú správu o stave klímy v depotoch SNA a predložilo ju počas roku na OAR. Ďalšiu správu, už porovnávajúcu stav počas dvoch rokov, archív vypracoval a predloží ju v priebehu marca 2024.

Vďaka iniciatíve vedenia SNA, podporenej zo strany sekcie informatiky, sa v priebehu roku naopak podarilo zrealizovať čiastočnú opravu, roky nefunkčného, vnútorného kamerového systému budovy, vrátane kompletného sfunkčnenia kamerového systému bádateľne, ako aj výmenu viacerých kamier vonkajšieho okruhu – celková oprava systému, vrátane prehrávania záznamov by mohla byť ukončená v roku 2024.

Budovy SBA BŠ

Osobitnú pozornosť si v roku 2023 zaslúžila hlavná budova SBA na Radničnom námestí, ktorá sa iba tesne vyhla osudu niekoľkých susedných budov, po ničivom májovom požiari v BŠ. Aj keď budova utrpela viaceré čiastkové poškodenia súhrou viacerých šťastných faktorov, vrátane spomenutého promptného zásahu vedúceho archívu Petra Konečného, nešlo o poškodenia fatálne a predovšetkým nedošlo k strate unikátnych archívnych dokumentov (ďalej tiež AD) tohto archívu. Požiar zasiahol časť strechy (pozri vyššie zobrazené obhorené trámy) a pri následnom rozsiahlom zásahu hasičov došlo k zatečeniu viacerých stien i podláh depotov priliehajúcich k miestu požiaru. Poškodených bolo aj niekoľko plávajúcich podláh nižšie umiestnených kancelárií a požiar spôsobil aj značné zadymenie výmaľby schodiska.

Následnou celoročnou snahou vedúceho i všetkých zamestnancov a veľmi dobrou spoluprácou s CP Banská Bystrica sa podarilo väčšinu poškodení stavebne opraviť (časť strechy, podlahy, omietky depotov a maľovanie schodiska) a uviesť takmer do pôvodného stavu. Začiatkom roku 2024 ostáva opraviť už iba niekoľko odtokových žľabov na okraji strechy, neovplyvňujúcich však jej vodopriepustnosť.

Zábery dokumentujúce priebeh a následky ničivého požiaru Banskej Štiavnice priamo v budove SBA a jej okolí. Foto: SBA.

Za tejto situácie prirodzene nebol priestor, čas ani prostriedky na vylepšenie nedobrého stavu (hlavne poškodeného schodiska) druhej depotnej budovy archívu.

Naopak, dočasne sa podarilo riešiť najzávažnejší problém archívu – teda akútny nedostatok depotných priestorov, kvôli ktorému SBA už v minulom roku musel zastaviť preberanie AD od všetkých pôvodcov. Pod tlakom nevyhnutného prevzatia registratúry Hornonitrianskych baní v súvislosti s celkovým ukončením ich činnosti a vďaka ústretovému

I IMV SR

prístupu okresného úradu v BŠ sa podarilo získať, upraviť a čiastočne už aj zaregálovať niekoľko vyhovujúcich miestností priamo v priestoroch budovy úradu. Počas roku 2024 by tak, po vyradovaní konaní, malo dôjsť k prevzatíu cca 400 bm archívnych dokumentov od tohto významného pôvodcu. Celkový nedostatok depotných priestorov SBA však ani tento úspech nevyriešil a bude potrebné s ním počítať aj do budúcnosti.

Archívne depoty

Počas celého roku opäť prebiehalo monitorovanie klimatickej situácie v jednotlivých depotoch z ktorého bude vyhotovená vyššie spomenutá výsledná správa pre OAR. Priebežne prebiehalo aj preventívne ožarovanie vytypovaných častí depotov prenosnými žiaričmi. OOAD počas roku v spolupráci so zamestnancami OSAD1 prišlo k nevyhnutným krokom v oblasti ochrany poškodených mikrofilmov. Celý priestor ich uloženia bol taktiež vysterilizovaný a následne zatemnený, keďže výskum okrem iného preukázal škodlivosť prístupu denného svetla. Aj v roku 2024 sú naplánované ďalšie opatrenia k ochrane tohto citlivého archívneho materiálu vrátane jeho nového rozloženia v depote podľa návrhu OOAD. Ideálny stav však nemožno dosiahnuť bez úpravy vyššie uvedených nevyhovujúcich klimatických podmienok.

Koncom roku, v súvislosti s ukončením platnosti zmluvy o úschove knižnice Obchodnej a priemyselnej komory začali rokovania s jej predstaviteľmi o vystaňovaní, alebo darovaní knižnice. Výsledkom úspešných rokovaní (Univerzitná knižnica Bratislava už prisľúbila prevzatie celej knižnice do konca mája 2024) by malo byť uvoľnenie časti depotu na 9. poschodí, v rozsahu až 23 regálov, ktoré by po zabezpečení ich opráv výrazne zvýšili využiteľnosť a úložnú kapacitu depotu.

V priebehu jesene sa potom s pomocou CP a OAR opätovne podarilo zrealizovať verejné obstarávanie a následne opravu ďalších cca 50 regálov v depotoch SNA, takže ich v súčasnosti, z pôvodných viac ako 300, ostáva nefunkčných okolo 100.

Digitalizácia

Vzhľadom na pokračujúce zhoršovanie technického stavu zostávajúcich zastaraných skenerov a dlhodobú PN jedného fotografa došlo v rámci systematickej digitalizácie archívnych dokumentov realizovanej vlastnými silami SNA k zníženiu počtu vyhotovených digitálnych záznamov archívnych dokumentov na cca 26 000. V reakcii na tieto čísla pripomíname, že je nevyhnutné čo najskôr zrealizovať pripravovaný projekt národného digitalizačného centra a zabezpečiť tak okrem iného pre SNA nové moderné skenery .

Z digitalizovaných fondov išlo v roku 2023 predovšetkým o **Zbierku dokumentov o československých légiách, osobný fond Dušana Jurkoviča a Karola Kutlíka, fond Štátneho pozemkového úradu Praha a fond Konventu premonštrátov v Turci.**

Výraznou náhradou za momentálny pokles systematickej digitalizácie vlastnými silami bola, vďaka OAR, už druhý rok digitalizácia realizovaná v spolupráci s Automobilovými opravovňami (ďalej tiež AO) MV SR. Po prvej systematickej digitalizácii bezpečnostných fondov odstúpených Ústavu pamäti národa v roku 2022, vzhľadom na neustále požiadavky Slovenského pozemkového fondu a verejnosti, rozhodlo vedenie SNA o digitalizácii rozsiahleho súboru dokumentov II. pozemkovej reformy. Počas prác prebiehajúcich v prvej

I IMV SR

polovici roka 2023 sa podarilo zdigitalizovať cca 600 000 AD z uvedeného súboru, čo tvorí viac ako tretinu jeho rozsahu. Vzhľadom na značné opotrebenie dokumentov a pokiaľ to podmienky umožnia, SNA by v spolupráci s AO chcel pokračovať aj v roku 2024 tak, aby celý súbor mohol byť čím skôr kompletne zdigitalizovaný.

V priebehu roku boli, samozrejme, digitalizované aj dokumenty na viaceré výstavy, vzájomné spolupráce a priebežne prebiehala aj digitalizácia pre potreby bádateľne SNA podľa požiadaviek bádateľov.

Aj v oddelení SBA sa pokračovalo v náročnej systematickej digitalizácii veľkoformátových máp a plánov archívneho fondu Železoručné bane, n. p. Spišská Nová Ves – vyhotovilo sa 1498 ks digitalizátov. Taktiež bolo vyhotovených 537 ks nesystematických digitalizátov, 70 ks digitalizátov pečatí a pokračovalo sa v pripravovaní opisných metadát k realizovaným digitalizátom máp a plánov. V krátkom čase bude pre SBA taktiež potrebné, vzhľadom na množstvo banských máp, riešiť nákup nového veľkoformátového skenera. Súčasný neustále opravovaný skener bol vyrobený v roku 2001 a je dávno po dobe svojej životnosti.

V úvode roku 2023 sa vo všetkých oddeleniach pokračovalo aj v digitalizácii starších archívnych pomôcok v rámci ich postupného zverejňovania na webovej stránke SNA. V druhej polovici roku potom prebiehala aj digitalizácia pomôcok v spolupráci s OAR a AO MV SR. Celkovo bolo ku koncu roku na webových stránkach SNA a SBA zverejnených už 615 archívnych pomôcok. V roku 2024 po zdigitalizovaní zvyšných, by tak mohol byť dosiahnutý aktuálny zámer zverejniť, pre potreby on-line vyhľadávania verejnosťou, všetky ukončené pomôcky archívu.

7

Sterilizácia

V rámci štandardnej ochrany AD sa aj v tomto roku s finančnou pomocou OAR darilo v dostatočnej miere (celkom 8 sterilizačných cyklov) opätovne zabezpečiť etylén-oxidovú sterilizáciu viacerých archívnych fondov v sterilizačnom zariadení MK SR vo Zvolene. Ide predovšetkým o dokumenty napadnuté niektorými druhmi plesní, aj vzhľadom na vyššie uvedené, nevyhovujúce klimatické podmienky. V roku 2023 to boli AD z archívnych fondov Ministerstva dopravy a verejných prác, Prídelový komisár ŠPÚ Praha v Martine, Prídelový komisár ŠPÚ Praha v Lučenci, Prídelový komisár ŠPÚ Praha v Nových Zámkoch a osobný fond Gustáv Husák. Všetky sterilizované dokumenty sú v súčasnosti už štandardne umiestňované vo vyhradenom a pravidelne dezinfikovanom depote na 7. poschodí.

Osobitná pozornosť zamestnancov SBA i reštaurátorov SNA bola venovaná časti dokumentov navlhnutých počas hasenia požiaru v BŠ. Dokumenty boli rozložené, vysušené skontrolované a následne taktiež vydezinfikované vo vyššie spomenutej komore vo Zvolene (ďalšie štyri sterilizačné cykly). Žiaľ, ani do konca roku sa nepodarilo vysúť ažiť skener určený na ich bezpečnostnú digitalizáciu, hoci prostriedky poskytnuté vládou na nápravu škôd boli k dispozícii už v júni.

Zamestnanci pri kontrole a triedení potencionálne poškodených dokumentov. Foto: SBA.

Značná pozornosť bola v uplynulom roku venovaná aj postupnou degradáciou poškodeným mikrofilmom z filmotéky SNA. Najohrozenejšie z nich boli priebežne prebaľované do dlho žiadaných, vyhovujúcich, špecializovaných obalov - v roku 2023 bolo takto prebalených cca 2000 mikrofilmov. Prislúbené bolo aj dodanie ďalšej veľkokapacitnej chladničky, potrebnej na uloženie najcitlivejších mikrofilmov.

Reštaurovanie a konzervovanie

8

Počas roku 2023 reštaurátori opäť pokračovali s reštaurovaním osobného fondu Dušana Jurkoviča. Zreštaurovaných bolo celkom 98 unikátnych dokumentov z tohto formátovo i typovo rôznorodého fondu. Dokumenty sa komplexne čistili, reštaurovali a vyhotovovali sa k nim ochranné obaly ako tubusy, škatule či veľké dosky. Všetky takéto zreštaurované dokumenty sú následne evidované v samostatnej databáze. Priebežne pokračovalo konzervovanie a reštaurovanie dokumentov z fondu ŠPÚ aj s využitím laminátora pričom takýmto procesom prešlo celkom trinásť archívnych škatúl.

Vzhľadom na celoročnú PN reštaurátora a knihára Pavla Halgaša a viac než polročnú PN ďalšej reštaurátorky sa príliš nedarilo v oblasti reštaurovania knižných väzieb, kde sa podarilo ošetriť a úplne zreštaurovať iba 5 ks vzácných knižných publikácií a vyhotoviť 12 kusov úplne nových väzieb.

Pre potreby digitalizácie sa zreštaurovalo a prebalilo do krabičiek aj cca 135 pečatí.

V uplynulom roku sa opäť realizovalo aj reštaurovanie najcennejších archívnych dokumentov pre potreby ostatných štátnych archívov, podľa ich aktuálnych požiadaviek. Reštaurátori SNA tak v roku 2023 zrealizovali nasledovné konzervátorské a reštauračné práce pre:

SBA – 3 ks knižnej väzby;

ŠATT – 3 ks listín;

ŠAKE – 2 ks listín;

ŠATN – 5 ks listín;

I IMV SR

ŠABB – 3 ks listín;

ŠABA – 1 ks knižnej väzby.

Zreštaurovaných bolo aj viacero dokumentov pre potreby realizovaných výstav a zamestnanci vykonali tiež rôzne grafické práce – pozvánky, plagáty, novoročné a vianočné pozdravy atď.

Ako už bolo uvedené zamestnanci OOAD poskytli tiež osobitnú výpomoc SBA pri ošetrovaní dokumentov navlhnutých počas hasenia požiaru v BŠ.

Aj keď sa v roku 2023 v SBA podarilo zariadiť a rozbehnúť fungovanie provizórnej reštaurátorskej dielne, získaná mladá archivárka a reštaurátorka odišla ku koncu roku, pre lepšie finančné ohodnotenie, z archívu do Slovenského banského múzea. Pracovníčka počas roku, popri práci na evidencii poškodených AD po požiari, reštaurovala celkom 40 AD (väčšinou banských máp, spisov a menších úradných kníh).

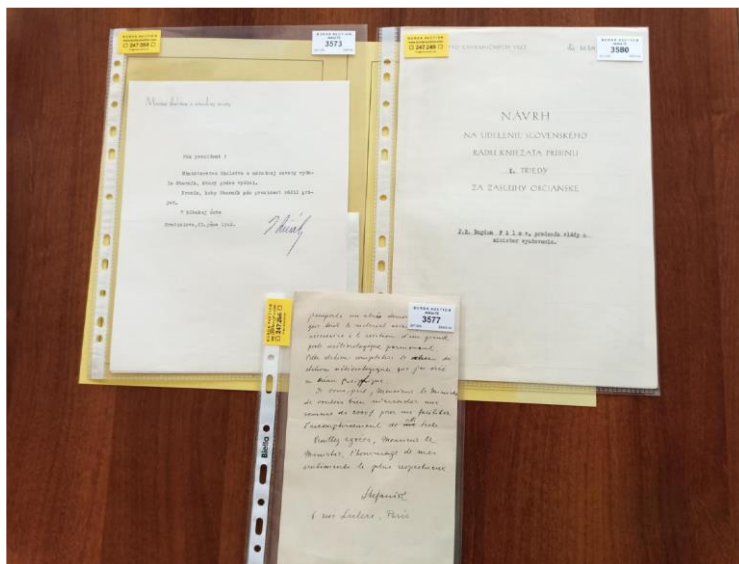
Zamestnanci oddelenia ochrany AD v roku 2023. Foto: SNA.

Ochrana - záchrana

V roku 2023 sa, vzhľadom na obozretnosť a všestrannosť nášho bývalého kolegu Daniela Kuzmíka, podaril pomerne zriedkavý spôsob záchrany archívnych dokumentov, keď jeho pozornosti neunikla pripravovaná aukcia pražského aukčného domu Burda Aukcion. Aukčný dom na svojich webových stránkach avizoval na pripravovanej aukcii č. 72 v dňoch 16.-17. septembra ponuku niekoľkých slovenských dokumentov. Po kolegovom upozornení a následnom podrobnejšom preskúmaní dokumentov zamestnancami SNA, bolo potvrdené podozrenie, že sa jedná o dokumenty odcudzené pred cca dvadsiatimi rokmi z fondov národného archívu (vtedajšie vyšetovanie skončilo neúspechom). Aj vďaka okamžitým aktívnym krokom vedenia archívu (vrátane podania trestného oznámenia na neznámeho páchatel'a a predloženia archívnych dôkazných materiálov) a promptným opatreniam slovenskej i českej polície, vrátane zapojenia Interpolu, sa podarilo priamo na pôde aukčného domu zaistiť odcudzené archívne dokumenty, ktoré ponúkol neznámy zberateľ podpisov na

I IMV SR

aukciu. V súčasnosti, po množstve vyšetrovacích administratívnych krokov súvisiacich s ich vydaním je možné potvrdiť, že cenné dokumenty, medzi ktorými sú listy M. R. Štefánika, prezidenta J. Tisa, predsedu vlády Š. Tisa, či ministra Siváka, sú už v bezpečí na Slovensku a pripravuje sa ich formálne vrátenie do archívnych fondov SNA. Aj na tomto mieste je potrebné poďakovať ako pozornému archivárovi, tak predovšetkým promptnému postupu všetkých slovenských, českých i medzinárodných policajných zložiek.

Ukážka zo zachránených dokumentov.

10

Sprístupňovanie archívnych dokumentov

Aj v roku 2023 sa vyskytli viaceré prekážky komplikujúce činnosť v oblasti spracúvania AD. V oddelení SBA to bol až niekoľkomesačný výpadok sprístupňovacích prác, spôsobený devastačným požiarom centra BŠ, následnými sťahovacími a záchrannými činnosťami (sťahovanie z rekonštruovaných priestorov, rozkladanie a sušenie navlhnutých AD, ich následná očista, sterilizácia vo Zvolene i konečné postupné nasťahovanie do opravených depotov). Nemalú časť pracovného času zabrala aj príprava a zaregálovanie novozískaných miestností na OÚ BŠ a následné nasťahovanie prvých dokumentov, po etapách prebiehajúcich preberaní, z končiacej registratúry Hornonitrianskych baní. Postupné preberanie ďalších dokumentov tohto dlhoročného podniku bude prebiehať aj v roku 2024.

V samotnom SNA to okrem celotýždenného výpadku práce, spôsobeného pomaly už tradičnou decembrovou poruchou vykurovacieho systému, boli aj viaceré vyššie spomenuté odchody skúsených zamestnancov a s nimi súvisiace integrovania novo nastúpených zamestnancov, či niekoľko mesačné PN. Počas celého polroku bola navyše zabezpečovaná spolupráca (denné dodávanie a následné zakladanie dokumentov) pre potreby vyššie spomenutej digitalizácie II. pozemkovej reformy realizovanej v spolupráci s AO.

Napriek všetkým uvedeným prekážkam sa zamestnancom SNA v roku 2023 podarilo zvýšeným úsilím splniť väčšinu naplánovaných odborných archívnych činností pri sprístupňovaní archívnych fondov. Výnimky, spôsobené práve odchodom či výmenou príslušných zamestnancov, tvorilo niekoľko drobných sprístupňovacích prác, nahradených z

I IMV SR

časti inými podobného rozsahu. V oboch oddeleniach spracovania AD a v oddelení SBA sa tak počas roku 2023 pracovalo celkom na 25 fondoch v rozsahu 333,58 bm AD (plán bol 351 bm).

V OSAD1 zamestnanci začali sprístupňovacie práce na fondoch rodu Adoni a rodu Velič – Salai z Laclavej a Slovenského Pravna. Pokračovali aj práce na fonde Habsburg – cisárske panstvo Holič a na Zbierke atlasov podľa upraveného projektu. Do rukopisnej podoby boli dopracované inventáre Windischgrätz – panstvo Jablonica a osobný fond Branislava Varsíka. Úplne ukončené práce a inventáre odovzdané do používania v bádateľni boli pomôcky k osobným fondom Ferdinanda Ďurčanského, Antona Špiesza a Ľudovíta Bazovského.

Zamestnanci OSAD2 po skončení prác na fonde Krajský úrad v Bratislave začali s vykonávaním prác na dvoch častiach fondu Slovenská národná rada II, 1944 – 1968 (Kancelária a Materiály zo schôdzí) a fondov Povereníctvo sociálnej starostlivosti a Povereníctvo vnútra. Pokračovalo sa aj s prácami na sprístupňovaní archívnych fondov, Ministerstvo dopravy a verejných prác, Povereníctvo dopravy, Povereníctvo vnútra – Štátne občianstva, Deutsche Partei a Sčítanie ľudu 1961.

Aj popri vyššie uvedených výpadkoch spôsobených predovšetkým požiarom v BŠ sa v SBA do užívania odovzdali dve nové archívne pomôcky (osobné fondy Rudolf Lazar a František Jusko) a ukončilo sa spracovanie fondu Slovenské magnezitové závody n. p., podnikové riaditeľstvo v Košiciach 1958 – 1997 (inventár bude predložený na najbližšej Vedeckej rade SNA). Pokračovalo sa v sprístupňovaní fondu Banská a hutná spoločnosť, zastupiteľstvo Bratislava – závod Trnava, Slovenské magnezitové závody n. p., závod v Košiciach 1958 – 1997 a Štátna mincovňa v Alba Iulii 1719 – 1873. Začalo sa aj so spracovaním fondu Geologický prieskum n. p, Riaditeľstvo v Spišskej Novej Vsi.

Výsledkom týchto prác tak okrem iného bolo, že obom bádateľňiam (SNA a SBA) pribudlo v minulom roku päť nových archívnych pomôcok a ďalšie dve sú pripravené na predloženie Vedeckej rade SNA (ďalej tiež VR).

Najnovšie archívne pomôcky k osobným fondom odovzdané do bádateľne. Foto: SNA.

Z uvedeného zároveň vidno, že vo vykazovanom roku sa po ukončení viacročných prác na dosiaľ najväčšom spracovanom archívnom fonde Krajský úrad, rozbehli sprístupňovacie práce na viacerých ďalších rozsiahlych fondoch (predovšetkým povereníctva), čím sa na určitý čas znížil počet finalizovaných archívnych pomôcok. Táto fáza spracovania však nebude trvať príliš dlho, keďže rozsahom veľké fondy so zložitou štruktúrou, je podľa súčasných trendov

I IMV SR

vhodné a z hľadiska využívania zrozumiteľnejšie, rozdeliť na viaceré fondové oddelenia a celky, ktoré si vyžadujú vlastné, čiastkové archívne pomôcky.

Opisy archívnych fondov

Aj v roku 2023 zamestnanci SNA podľa medzinárodných štandardov vypracovávali opisy archívnych fondov pre zverejňovanie v Elektronickom archíve Slovenska, avšak ich vyhotovovanie je čoraz náročnejšie vzhľadom na skutočnosť, že väčšia časť spracovaných fondov už má opisy vyhotovené. Počas roku tak bolo vypracovaných, riaditeľom SNA skontrolovaných a na OAR odoslaných celkom 20 opisov archívnych fondov. Do Evidencie pečatí a pečatidiel (ďalej tiež EPaP) bolo za minulý rok vložených ďalších 170 záznamov.

Prístup k archívnym dokumentom

Bádateľská agenda

O štúdium, na základe bádateľského listu, požiadalo v roku 2023 rovných 500 bádateľov (439 tuzemských a 61 zahraničných.). Aj keď sa počet bádateľov oproti roku 2022 mierne znížil (v roku 2022 to bolo 526 bádateľov), počet bádateľských návštev bol oproti minulému roku naopak, výrazne vyšší. V oboch bádateľniach znamenali celkom 1882 bádateľských návštev (v roku 2022 to bolo 1500 bádateľských návštev). Okrem tuzemských bádateľov bol najväčší počet zahraničných bádateľov tradične z Českej republiky a Maďarska.

Za služby poskytnuté bádateľskej verejnosti (fotenie vlastným reprografickým zariadením, skeny, foto objednávky), bola v roku 2023 vybraná suma 8214,70 € (v roku 2022 to bola suma 8754,20 €).

12

Bádateľňa je využívaná aj počas praxe študentov. Foto: SNA.

Zamestnanci bádateľne okrem toho, že predkladali archívne dokumenty na štúdium, prijímali a vybavovali tiež objednávky na vyhotovenie kópií archívnych dokumentov a to vo forme skenov alebo xerokópií, pričom ich časť aj priamo vyhotovovali v bádateľni. Taktiež

I IMV SR

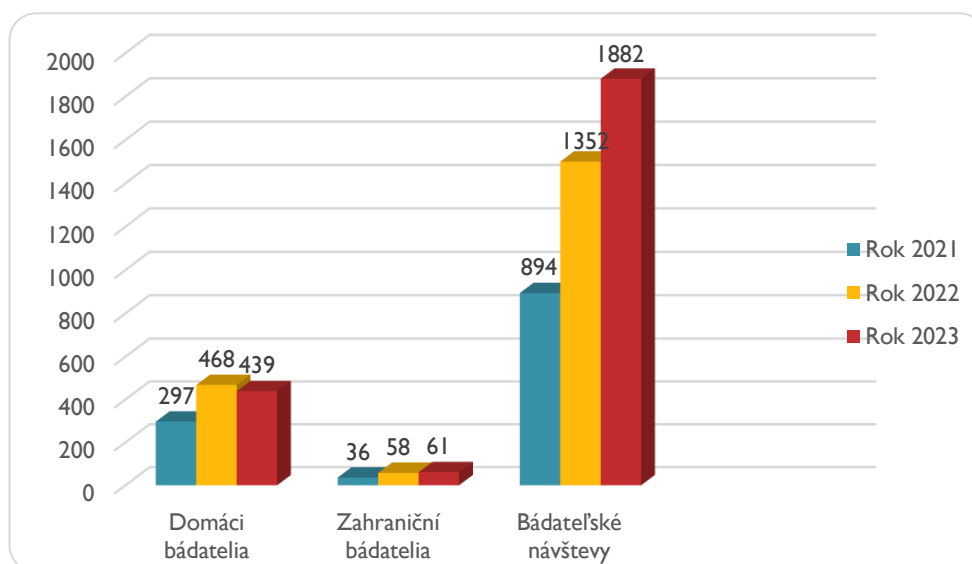
operatívne poskytovali telefonické a mailové konzultácie týkajúce sa štúdiá a dostupnosti archívnych fondov, podmienok štúdiá, a pod. Oproti minulému roku bol zaznamenaný enormný nárast takto vybavených žiadostí o informácie. Telefonicky vybavili 2059 žiadateľov a prostredníctvom e-mailu poskytli informácie ďalším 2063 žiadateľom (v roku 2022 to bolo telefonicky 643 žiadateľov a 727 žiadateľov e-mailom).

Na štúdium archívnych dokumentov bolo v roku 2023 prijatých 2101 žiadaní (v roku 2022 to bolo 1907 žiadaní). Z archívnych fondov do roku 1918 bol tradične najväčší záujem o fondy Pálfi – Panstvo Červený Kameň, Spoločný archív rodu Révai, Erdödy – ústredný archív či archív rodu Zai z Bučian. Z osobných fondov boli najviac študované fondy Vavro Šrobár, Dušan Jurkovič a M. R. Štefánik. Z archívnych fondov po roku 1918 to boli Krajský úrad v Bratislave, Referát Ministerstva školstva a národnej osvety v Bratislave, Ministerstvo vnútra (1938 – 1945), Štátny pozemkový úrad v Prahe (1919 – 1938), Policajné riaditeľstvo v Bratislave. V SBA tradične najštudovanejšími dokumentami zostávajú mapy bankských diel. Keďže naďalej pretrváva veľký záujem bádateľov o digitálne záznamy z Slovenskej tlačovej kancelárie (1939 – 1945), tak aj v roku 2023 jedna zamestnankyňa bádateľne pokračovala v prepise kartotéky k tomuto fondu, s cieľom vytvoriť k nemu elektronickú pomôcku. Z kartotéky Slovenskej tlačovej kancelárie bolo do konca roka spracovaných 292 záznamov.

Z archívnych fondov po roku 1945 boli do bádateľne najčastejšie predkladané: Povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, Povereníctvo školstva, Ústredný výbor KSS – Sekretariát a Predsedníctvo, Fond výtvarných umení. Z najnovších fondov to boli Úrad vlády SR a Fond národného majetku SR.

13

GRAF 2 – *Bádateľská agenda SNA a SBA v porovnaní rokov 2021, 2022 a 2023. Zdroj: SNA.*

Osobitnou kapitolou v oblasti bádania je už druhý rok prebiehajúca spolupráca SNA s nemeckým štátnym zastupiteľstvom v oblasti vyhľadávania nacistických vojnových zločincov. Po poslednom bádani riaditeľa Ústavu pre objasňovanie národnosocialistických

I IMV SR

zločinov Michaela Otteho, prisľúbil tento, vypracovanie súhrnnej správy o pôsobení nacistov v radoch karpatsko-nemeckej menšiny na Slovensku a jej poskytnutie pre potreby SNA.

Zamestnanci bádateľne sa opäť podieľali aj na tvorbe webovej stránky, odstraňovali nedostatky, aktualizovali ju a priebežne doplňali aj súpis archívnych fondov a zbierok SNA o najnovšie prírastky a o vyššie zmienené zdigitalizované archívne pomôcky. V tejto súvislosti boli aj zaškolení do zavádzaného nového redakčného systému.

Knižnica

Pracovníčky knižnice aj v minulom roku zabezpečovali evidenciu kníh v klasickom prírastkovom zozname a tiež evidovali knihy aj v aplikácii Knižnica. Celkovo bolo ku koncu roka v oboch knižničných fondoch 104 164 (81 337 SNA a 22 827 v SBA) zväzkov kníh. Prírastok kníh bol v roku 2023 – 1065 zväzkov kníh (v roku 2022 bol prírastok výrazne nižší, a to 686 zväzkov) pričom 27 kníh bolo zakúpených (21 kníh bolo zakúpených v roku 2022) a zvyšok sme získali darom od jednotlivcov alebo inštitúcií (Historický ústav SAV, Ministerstvo financií SR, Ústav pamäti národa, a pod.). V aplikácii Knižnica zaevidovali zamestnanci SNA vrátane SBA za rok 2023 – 3943 zväzkov (v roku 2022 – 2580 zväzkov), v dôsledku čoho celkový počet takto zaevidovaných kníh prekročil 45 tisíc. Knižničkáry taktiež pracovali na reorganizácii časopiseckého fondu (v priebehu roku sa podarilo zabezpečiť zviazanie viac ako 120 ročníkov novín a časopisov), poskytli konzultácie 46 bádateľom a na prezenčné štúdium vypožičali 856 titulov kníh, časopisov a novín (v roku 2022 to bolo 357 titulov). Zamestnankyne vykonali aj tematický prieskum v dočasne umiestnenej knižnici Obchodnej a priemyselnej komory pre jej prípadné darovanie do niektorej z knižníc.

Prezentácia vzácnych tlačí z knižnice SNA. Foto: SNA.

Správna agenda

Podstatnú časť žiadostí v oblasti správnej agendy tvorili aj v roku 2023 žiadosti o potvrdenie národnosti, zistenie štátnej príslušnosti, žiadosti týkajúce sa presídlenia obyvateľstva a žiadosti súvisiace s usporiadaním pozemkov a s genealogickým výskumom. Vybavených bolo celkom 1497 písomných žiadostí a to súkromných osôb, úradov a súkromných firiem (okresné úrady, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, Slovenský pozemkový fond, advokátske kancelárie, notári, a pod.) a taktiež žiadosti zo zahraničia, predovšetkým z Ukrajiny, Česka, Izraela, Nemecka a USA (v roku 2022 bol počet žiadostí o niečo nižší, a to 1478 žiadostí).

Podateľňa

Činnosti v podateľni zabezpečoval jeden zamestnanec, ktorý evidoval všetky žiadosti podané prostredníctvom poštového podniku, osobne alebo elektronicky. Taktiež počas roka viedol príručnú registratúru archívu a podľa potreby zabezpečoval vyhotovovanie kópií archívnych dokumentov a ich osvedčovanie. V module správnych poplatkov viedol ich evidenciu. Na správnych poplatkoch sa do konca roka vybralo 2051,80 €, čo je oproti minulému roku výrazný nárast (v roku 2022 to bolo 850,50 €). I keď výber poplatkov za služby v bádateľni bol v uplynulom roku o niečo nižší, spolu so zvýšenými správnymi poplatkami, suma odvedená do štátneho rozpočtu opäť prekročila 10 tisíc (10 266,50 €) čím takmer vyrovnala výber z roku 2022.

Výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť

Výskum

Jedným z najdôležitejších krokov v roku 2023 bola prezentácia výskumnej činnosti SNA za posledné roky a jeho následné hodnotenie zo strany MŠ SR. Na základe tohto hodnotenia bola archívu opätovne priznaná na obdobie ďalších šiestich rokov spôsobilosť vykonávať vedecký výskum, vrátane možnosti zapájať sa do výskumných projektov a s tým súvisiaca možnosť získavania grantových prostriedkov.

V rámci konkrétnych výskumných úloh v oblasti ochrany archívnych dokumentov pokračovali zamestnanci SNA aj v uplynulom roku v spolupráci s STU na medzinárodnom projekte SAFECULT, ktorá v závere roku vyvrcholila realizáciou spoločného, celoslovenského Workshopu.

Na Workshope, ktorého hlavnou témou bol postup a zabezpečenie ochrany AD počas mimoriadnych situácií, okrem iných prednášajúcich, vystúpil sa samostatnou prednáškou aj vedúci SBA, pričom prezentoval predovšetkým aktuálne skúsenosti získané počas veľkého požiaru v historickom centre Banskej Štiavnice.

Workshop o ochrane počas krízových situácií vyvolal živý záujem archivárov. Foto: SNA.

Nemalý časový priestor v rámci roku venovali zamestnanci OOAD a OSAD1 praktickej realizácii niektorých krokov pri ochrane mikrofilmov vo filmovej SNA, vyplývajúcej zo správy z výskumnej úlohy vypracovanej v roku 2022 a v praxi tak overovali výsledky vlastného výskumu.

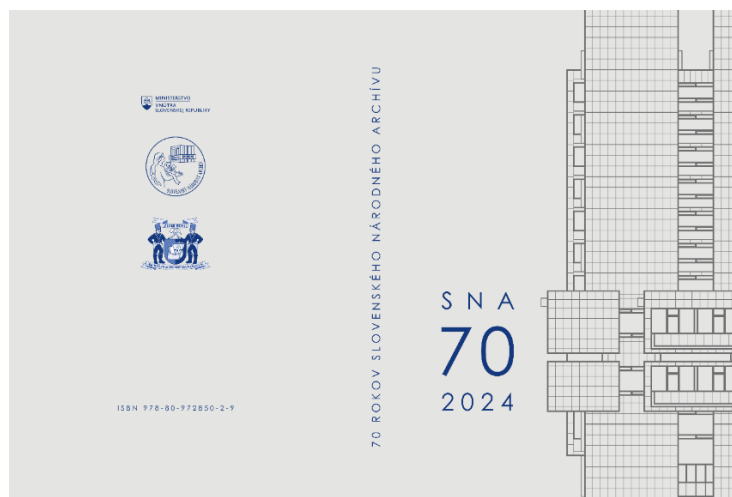
Už druhý rok bol venovaný aj podrobnému monitorovaniu teploty a vlhkosti v depotoch novozískanými zariadeniami na meranie, tento raz sústredenému predovšetkým na skúmanie medziročného porovnania s predchádzajúcimi meraniami. Základné trendy vývoja klimatických podmienok v depotoch boli potom zapracované do výslednej, tentoraz už porovnávacej správy. Jej finalizácia, vrátane podrobných výsledkov a príslušných odporúčaní na ochranu, bola naplánovaná na prvé mesiace roku 2024 (až do 31. 12. prebiehali merania).

Viacerí zamestnanci opäť pokračovali v prácach na rezortnej výskumnej úlohe – Terminologickom slovníku archívnictva. Zvládli aj rozšírenú úlohu SNA pri spracovaní ďalšej kapitoly slovníka. Zamestnanci SBA taktiež pokračovali v riešení výskumnej úlohy „Dejiny a archontológia Hlavného komorskogrófskeho úradu 1571 – 1747“, ktorej ukončenie je plánované v roku 2025.

Publikačná činnosť

Azda najrozsiahlejšou činnosťou v publikačnej oblasti v roku 2023 bola kolektívna spolupráca na príprave jubilejnej publikácie, ktorej vydanie archív naplánoval z príležitosti 70. výročia založenia. Najviac práce dalo skompletizovanie zoznamov všetkých zamestnancov, budov a významných podujatí SNA a jeho predchodcov za obdobie existencie ústredného archívu. Veríme, že monografia v novembri odovzdaná do tlače, bude dôstojným pripomenutím si tohto významného výročia, súbežne s rovnakým výročím organizovaného archívnictva na Slovensku.

Obálka pamätnej publikácie k výročiu založenia SNA Foto: SNA.

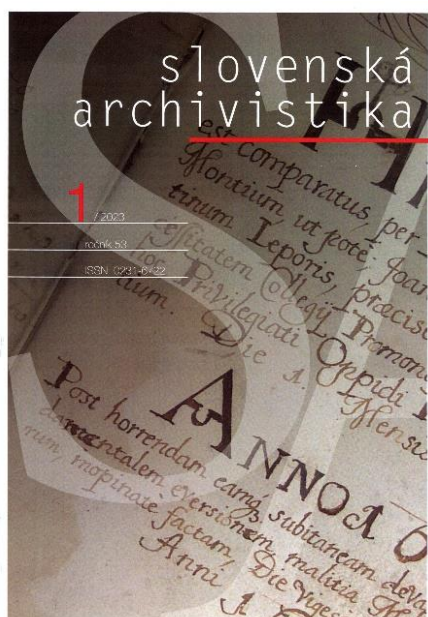
SBA pripravil v uplynulom roku aj katalóg k nedávnej výstave „Otvorené alebo utajené?“ o uhorskom baníctve v 17. a 18. storočí a dvaja jeho pracovníci sa tiež podieľali kapitolou o histórii podniku v monografii *100 rokov ťažby a spracovania magnezitu*. V závere roku prebiehala aj príprava ďalšieho výberového katalógu z osobného fondu M. R. Štefánika, plánovaného k pripomenutiu si blížiaceho sa 105. výročia tragického úmrtia tejto významnej slovenskej osobnosti.

17

Okrem uvedených prác zamestnanci SNA za rok 2023 priamo vypublikovali:

- 3 monografie
- 9 štúdií
- 27 článkov a správ
- 15 referátov a recenzií, najmä do Slovenskej archivistiky (SA)
- 2 posudky (pre SA a Vedeckú radu SNA)
- výročnú správu SNA
- venovali sa redakcii SA, Spravodaja SBA, webovej stránky SNA, facebookového profilu SNA a SBA

Aj v uplynulom roku sa zamestnancom SNA podarilo pripraviť a zabezpečiť vydanie ďalších dvoch čísiel *Slovenskej archivistiky* a taktiež opätovnú prípravu dvojčísla *Spravodaja SBA*. Až v závere roku zamestnanci, tvoriaci samotnú výkonnú redakciu SA, oznámili ukončenie svojej práce a odovzdanie štafety vo vydávaní tohto periodika novo konštituovanej redakcii. Zamestnanci pokračovali v redigovaní a priebežnej aktualizácii web stránky SNA a facebookových profilov SNA a SBA.

Slovenská archivistika a Spravodaj SBA vydané v roku 2023. Foto: SNA.

Kultúrna a osvetová činnosť

Neustále zvyšujúcej sa priazni verejnosti sa každoročne teší tradičný Deň otvorených dverí (ďalej tiež DOD) SNA, ktorý aj v uplynulom roku zaznamenal priazeň vysokého počtu návštevníkov. Veľký záujem prejavili opäť aj bratislavské školy, keď bol pre ich návštevy a exkurzie sprevádzané zamestnancami OSV opäť vyhradený celý piatok pred DOD. Záujem pedagógov, študujúcej mládeže, ale i rôznych organizácií sa prejavuje takmer celý rok, keď bolo opäť realizované značné množstvo skupinových exkurzií. O úspechu podujatia svedčí aj skutočnosť, že bolo už tradične medializované aj reportážou v televízii. V rámci DOD v SNA boli pre verejnosť pripravené aj dve menšie vlastné výstavy. V SBA sa Deň otvorených dverí výnimočne v roku 2023 neuskutočnil kvôli riešeniu dôsledkov požiaru.

Zamestnanci SNA sa v roku 2023 významne podieľali na oboch celoslovenských výstavách organizovaných odborom archívov a registratúr. Na bannerovú výstavu prezentovanú v máji pri príležitosti 100. výročia verejnej správy pripravili celkom 5 panelov s tematikou histórie ústredných orgánov štátnej správy na Slovensku a k tejto téme pripravili aj dve prednášky na súvisiacu konferenciu. Výstava bola tiež následne prezentovaná počas DOD v priestoroch SNA a v súčasnosti je umiestnená vo vestibule sídla SVS MV SR na Drieňovej ulici v Bratislave.

Umiestnenie výstavy v priestoroch sekcie verejnej správy MV SR. Foto: SNA.

Po celý rok sa potom zamestnanci (vrátane SBA) podieľali na príprave veľkej celoslovenskej výstavy „Slovensko v obrazoch“, ktorá bola slávnostne otvorená v priestoroch výstavnej siene Univerzitnej knižnice vo februári 2024. SNA a SBA na túto výstavu pripravili celkom dvanásť panelov s celoštátnou tematikou. V priebehu roka vedúci Slovenského bankového archívu otvoril výstavu „Stroj, ktorý zmenil svet“, prenesenú zo Slovenského bankového múzea do Pohronského múzea v Novej Bani.

19

Pracovníci bankového archívu sa zúčastnili prednáškami na Dňoch európskeho kultúrneho dedičstva v Pohronskom múzeu v Novej Bani. Okrem toho sa vedúci archívu Peter Konečný zúčastnil aktívne zahraničnej konferencie o G. A. Scopolim v Idrii (online formou) a domácej konferencie „Spišská meď“ organizovanej Spišským dejepisným spolkom.

Otvorenie výstavy v Pohronskom múzeu v Novej Bani. Foto: SBA

Aktívnu prednáškovú činnosť okrem iného zamestnanci SNA dokladovali aj na tohoročných Archívnych dňoch v Považskej Bystrici, keď jeden celý prednáškový blok

I IMV SR

organizátori označili ako blok SNA. Celkovo zamestnanci pripravili viac ako desať prednášok na rôznych vedeckých konferenciách.

Viacerí zamestnanci SNA v uplynulom roku propagovali slovenské archívnictvo aj v médiách, pričom natáčanie dvoch dielov relácie „SK Dejiny“ bolo realizované priamo v priestoroch SNA vrátane jeho priameho zastúpenia riaditeľom SNA. Po požiari v Banskej Štiavnici vedúci zamestnanci vzhľadom na aktuálnosť prezentovali stav archívu vo viacerých v médiách, napr. v novinách a v reláciách SRo a v Slovenskej televízii.

Riaditeľ, vedúci SBA a niektorí ďalší zamestnanci SNA, okrem uvedených, prezentovali archív aj v rôznych ďalších mediálnych vystúpeniach, medzi ktorými bol 3x rozhlas a televízia, 3x film a celkom 9 článkov a rozhovorov v printových médiách.

Po otvorení rekonštruovanej budovy Slovenskej národnej galérie absolvovali zamestnanci SNA spoločnú exkurziu vo vynovenom špecializovanom archíve SNG.

20

Zamestnanci v nových depotoch archívu SNG. Foto: SNA

Vzdelávanie

Popri celkom 15 druhoch vzdelávacích aktivít organizovaných zamestnávateľom si zamestnanci vzdelávanie čoraz viac organizujú sami na pôde SNA (odborné prednášky, inštruktáže a samoštúdiá), pretože ponuka Inštitútu verejnej správy nie je celkom dostatočná a na mnohé školenia (aj plánované pre štátnych zamestnancov) sa nedá dostať. Podiel vlastných vzdelávaní rastie aj z dôvodu obmedzenia možnosti absolvovať elektronické online vzdelávania vzhľadom na absenciu kamier, mikrofónov a zastaranosť počítačového vybavenia SNA.

Zamestnanci OOAD v rámci vzdelávania a získavania nových poznatkov tradične absolvujú rôzne odborné reštaurátorské podujatia a kurzy v ČR medzi ktoré v uplynulom roku patrili:

- Seminár restaurátorů a historiků, Broumov – odprezentovanie odvedenej práce formou prednášky a plagátu a získanie nových informácií v oblasti reštaurovania papiera a knižných väzieb;
- Workshop v Třeboni – výroba pergamenu (Nikola Pirščová) – získanie praktických skúseností pri komplexnom spracovaní kože až po zhotovenie pergamenu;

I IMV SR

- Stáž v Litomyšli – získanie nových poznatkov a skúseností z aplikovanej chémie v odbore konzervátorstva.

SNA aj v uplynulom roku zabezpečoval úvodnú prednášku a exkurziu nových študentov FiF UK, štúdijného programu archívniectvo, muzeológia a digitalizácia historického dedičstva, ako aj odbornú archívnu prax, ktorú tento raz v rozsahu 2 týždňov absolvovala študentka archívniectva na oddelení služieb verejnosti.

21

Študenti FiF UK počas prehliadky depotov Slovenského národného archívu. Foto: SNA

Viacerí zamestnanci sa opäť zúčastnili aj rôznych tematických porád na OAR, zasadnutí VAR a VR SNA i odborných komisií pri OAR.

Záverčné hodnotenie

V súvislosti s množstvom vyššie uvedenej práce je možné činnosť SNA v roku 2023 vo viacerých smeroch hodnotiť pozitívne. Celkovo sa podarilo zabezpečiť všetky základné povinnosti vo vzťahu k verejnosti a k organizáciám patriacim do predarchívnej starostlivosti archívu. V neľahkej personálnej situácii a napriek vyššie spomenutému nešťastnému výpadku SBA (požiar) ako aj týždennému prerušeniu činnosti SNA (kotelňa) sa podarilo z väčšej časti splniť aj naplánované úlohy v oblasti sprístupňovania archívnych fondov.

Predovšetkým vďaka pohotovému zásahu vedúceho, zamestnancov, občanov Banskej Štiavnice a prirodzene samotných hasičov sa podarilo predísť tragédii ostatných budov v centre mesta počas ničivého požiaru. V spolupráci s Centrom podpory Banská Bystrica, vhodnou organizačnou činnosťou a úsilím všetkých zamestnancov sa následne podarilo odstrániť takmer všetky škody na budove a predovšetkým na AD. V tejto súvislosti nemožno neporovnať spomenutú spoluprácu s činnosťou CP Bratislava, ktorému sa niekedy nedarí celkom

I | MV SR

zabezpečiť ani nevyhnutnú štandardnú údržbu hlavnej budovy SNA (zrejme má na starosti príliš veľa budov a málo ľudí či prostriedkov). Exemplárnym príkladom v uplynulom roku je týždenný úplný výpadok iba tri roky starej kotolne, či niekoľko rokov zhoršujúce sa zatekanie balkónov a do pod nimi umiestnených kancelárií, z ktorých niektoré už nemožno vôbec používať.

Pozitívne je opäť možno hodnotiť aj výstavnú, publikačnú a kultúrno-osvetovú činnosť, na ktorú boli zaznamenané viaceré pozitívne reakcie a poďakovania. V roku 2023 sa tiež, už po štvrtý raz, podarilo pripraviť ďalšie dve čísla odborného časopisu *Slovenskej archivistiky* a dvojčíslo *Spravodaja SBA*. V závere roku však bola ohlásená zmena v tejto oblasti, keďže doterajšia výkonná redakcia SA tvorená zamestnancami SNA, po tom čo sa jej úspešne podarilo obnoviť a rozbehnúť opätovné vydávanie odborného časopisu, končí z vlastného rozhodnutia svoje niekoľkoročné pôsobenie a bude nahradená novým zložením redakcie. Odchádzajúcim členom patrí veľká vďaka za profesionálne odvedenie tejto náročnej, dobrovoľnej a archívnu obcou vysoko hodnotenej činnosti.

Naopak nepriaznivo vyznieva, aj v súvislosti s viacerými dlhodobými PN, nástupom nových zamestnancov a predovšetkým nedostatočným technickým vybavením (posledné dva zastarané a poruchové skenery) v oddelení ochrany, že sa v roku 2023 znížil objem zdigitalizovaných a reštaurovaných dokumentov. Na tomto mieste sa patrí poďakovať za čiastočnú náhradu v podobe digitalizácie realizovanej prostredníctvom Automobilových opravovní MV SR.

Záverom si dovoľujeme vyjadriť vieru, že s pomocou vedenia MV SR sa podarí presadiť programové zámery vlády v oblasti digitalizácie a čoraz viac potrebnej rekonštrukcie hlavnej budovy SNA v Bratislave.

V Bratislave dňa 28. 02. 2024

Mgr. Ivan Tichý, PhD.
riaditeľ